

رابرت سرویس

تروتسکی

کاهن معبد سرخ

ترجمہ بیژن اشتری

فهرست

۱۷	پیش‌گفتار
۲۳	مقدمه
بخش اول. ۱۸۷۹ تا ۱۹۱۳	
۳۵	۱ خانواده برانشتین
۳۷	۲ نشو و نما
۵۱	۳ تحصیلات
۶۷	۴ انقلابی جوان
۸۱	۵ عشق و زندان
۹۷	۶ تبعید سیریایی
۱۰۹	۷ ایسکرا
۱۲۵	۸ از جا کنده شدن
۱۴۱	۹ سال ۱۹۰۵
۱۵۵	۱۰ دادگاه و مجازات
۱۶۷	۱۱ دوباره مهاجر
۱۷۹	۱۲ اتحاد طلب
۱۹۳	۱۳ خبرنگار ویژه
۲۰۷	
بخش دوم. ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۹	
۲۲۱	۱۴ جنگ بر سر جنگ
۲۲۳	۱۵ طرح‌هایی برای انقلاب
۲۳۵	۱۶ سفرهای دریایی اقیانوس اطلس
۲۴۷	

۶۱۷	ارتباط‌های روسی	۴۳
۶۳۱	جنوب و شمال اروپا	۴۴
۶۴۵	استقرار در مکزیک	۴۵
۶۵۷	انترناسیونال چهارم	۴۶
۶۶۹	تروتسکی و زنانش	۴۷
۶۸۱	مسئله روسی	۴۸
۶۹۳	رودرووی با فلاسفه	۴۹
۷۰۷	جنگ جهانی دوم	۵۰
۷۱۹	قتل	۵۱
۷۳۱	حافظان و شعله	۵۲
۷۴۵	یادداشت‌های نویسنده	
۸۰۷	نمایه	

۲۶۳	تقریباً بلشویک	۱۷
۲۷۷	تهدیدها و وعده و وعیدها	۱۸
۲۹۱	غصب قدرت	۱۹
۳۰۳	کمیسر خلق	۲۰
۳۱۷	تروتسکی و یهودیان	۲۱
۳۳۱	برست-لیتوفسک	۲۲
۳۴۵	کازان و پس از آن	۲۳
۳۵۹	تقریباً فرمانده	۲۴
۳۷۳	پیروزی سرخ	۲۵
۳۸۷	انقلاب جهانی	۲۶

بخش سوم. ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۸

۴۰۱	تصویرها و زندگی	۲۷
۴۰۳	صلح و جنگ	۲۸
۴۱۵	بازگشت از لبه پرتگاه	۲۹
۴۲۹	منازعه بر سر اصلاحات	۳۰
۴۴۱	سیاست و بیماری	۳۱
۴۵۳	اپوزیسیون چپ	۳۲
۴۶۵	در جبهه فرهنگ	۳۳
۴۷۹	شکست در جانشینی	۳۴
۴۹۳	خدم و خشم و جناح	۳۵
۵۰۷	زندگی کردن با تروتسکی	۳۶
۵۱۹	آنچه تروتسکی می‌خواست	۳۷
۵۳۱	آخرین ایستادگی در مسکو	۳۸
۵۴۵	آلما-آتا	۳۹
۵۵۷		

بخش چهارم. ۱۹۲۹ تا ۱۹۴۰

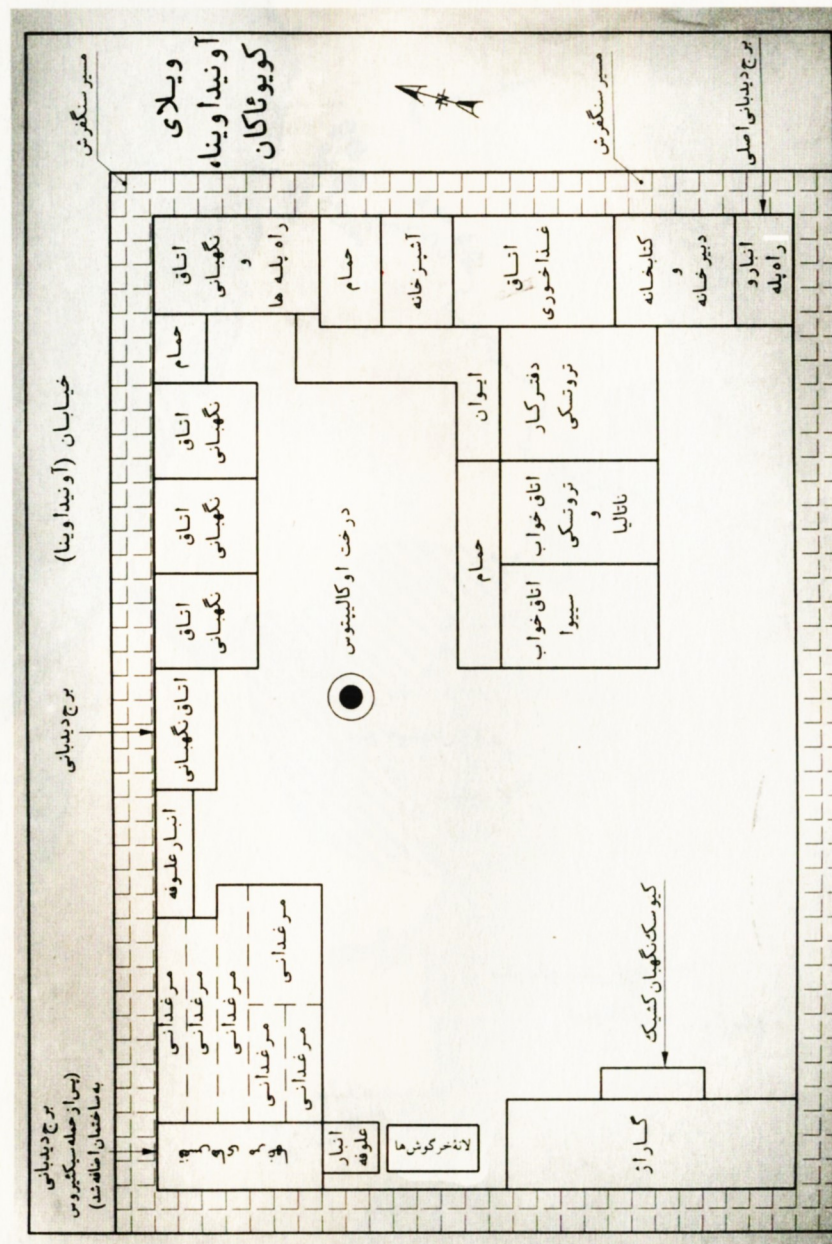
۵۷۱	بیوک آدا	۴۰
۵۷۳	در انتظار انقلاب‌ها	۴۱
۵۸۷	نویسنده	۴۲
۶۰۱		

پیش‌گفتار

این کتاب سومین کتاب از سه‌گانه کتابی است که در باره رهبران حکومت اولیه شوروی نوشته‌ام.^۱ انستیتوی هوور پایه و اساس من برای پژوهش‌های آرشیوی بوده است، و من از مدیریت و کارکنان این نهاد و به تبع اولی دانشگاه استنفورد تشکر می‌کنم. کارکنان آرشیو انستیتوی هوور بسیار فراتر از وظایف معمول خود رفته و بارها مرا از وجود اسنادی مطلع کردند که تا آن زمان برایم ناشناخته بودند.

اسناد تازه‌ای که در این کتاب استفاده شده‌اند شامل پوشه‌هایی از «مجموعه تروتسکی»، «مجموعه باریس نیکولایفسکی»، «مجموعه برترام وولف»، صورتجلسات گوناگون دفتر سیاسی و کمیته مرکزی [حزب کمونیست شوروی] در دهه ۱۹۲۰، اسناد به ودیعه نهاده شده از سوی دستیاران و پیروان تروتسکی و اسناد درون‌سازمانی انترناسیونال چهارم^۲ است. گل سرسبد اسناد آرشیو هوور اولین نسخه پیش‌نویس خودزندگی‌نامه‌نوشت تروتسکی است. در این نسخه اولیه نکات و اطلاعات زیادی در باره زندگی تروتسکی به چشم می‌خورد که در کتاب چاپ شده^۳ وجود ندارد. تروتسکی بنا به دلایلی ترجیح داده بود که اطلاعات مذکور را حذف کند. اسناد مهم دیگر نامه‌هایی است که تروتسکی نوشته یا دیگران خطاب به وی نوشته‌اند.

۱. این سه کتاب عبارتند از: لنین، استالین و تروتسکی. کتاب لنین از همین مجموعه اخیراً به ترجمه همین مترجم توسط انتشارات ثالث، ترجمه و چاپ شده است. - م.
۲. انترناسیونال اول سال ۱۸۶۴ در لندن، انترناسیونال دوم در سال ۱۸۸۹، انترناسیونال سوم در سال ۱۹۱۹ در مسکو، و انترناسیونال چهارم در سال ۱۹۳۸ توسط تروتسکی بنا شد. وظیفه این نهاد بنا به گفته بیانگذارانش بسط و گسترش انقلاب کمونیستی در سطح جهان بود. - م.
۳. این کتاب تحت عنوان زندگی من به ترجمه شادروان هوشنگ وزیری در سال ۱۳۴۷ توسط انتشارات خوارزمی چاپ و منتشر شد؛ ترجمه‌ای که چندان به اصل وفادار نیست. - م.

نقشه ویلای تروتسکی در کویونکان مکزیک

بخش ارزشمند دیگر آرشیو هور نسخه‌های چاپ نشده کارهای تروتسکی و نامه‌ها و خاطرات ناتالیا، همسر تروتسکی، و دیگر اعضای خانواده او طی نسل‌های آتی است. علاوه بر همه این‌ها، آرشیو انستیتوی هور منابع ارزنده‌ای در باره تروتسکی از دفتر پاریس اوخرانا^۱، اسناد نستور لاکوبا^۲ و اسناد دمیتروی ولکوگونوف^۳ دارد. غالب این اسناد برای اولین بار در کتاب حاضر مورد استفاده قرار گرفته است. من از کارکنان کتابخانه انستیتوی هور نیز به خاطر در اختیار گذاشتن کتاب‌ها، مقالات و روزنامه‌های نایابی که مورد احتیاجم بود تشکر می‌کنم.

برای نوشتن این کتاب از آرشیوهای دیگری در آمستردام، هاروارد و مسکو استفاده کرده‌ام. در حالی که آرشیوهای آمستردام و هاروارد از مدت‌ها قبل در دسترس پژوهشگران بوده، اما آرشیو مسکو تنها از سال ۱۹۹۱ به بعد قابل دسترس شده است. در این کتاب نه تنها از پرونده شخصی تروتسکی و اسناد حزبی در آرشیو تاریخ سیاسی و اجتماعی روسیه (که زمانی به آرشیو مرکزی حزب معروف بود) بلکه از اسناد موجود در آرشیو تاریخ نظامی روسیه و آرشیو مرکزی سرویس امنیتی فدرال نیز استفاده کرده‌ام. کتابخانه هاوتون در دانشگاه هاروارد نیز در گنجینه‌های خود نامه‌هایی را نگهداری می‌کند که ارزش بازمینی و استفاده را داشت. من از مسئولان این کتابخانه به خاطر همکاریشان تشکر می‌کنم. SSEES-UCL در لندن تعدادی از کتاب‌های چاپ اول تروتسکی را در اختیار دارد که آن‌ها را برای بررسی در اختیارم گذاشت. همسر، آدل بیاگی، دیداری از آرشیوهای ملی اوکراین در شهر کی‌یف داشت و در آنجا اسنادی در باره تروتسکی و پرونده‌های پلیسی مرتبط با وی پیدا کرد که بسیار جالب و مفید بود.

برای نوشتن این کتاب تبادل نظرهایی نیز با رابرت کانکووست^۴ داشتم. اطلاعات فراوانی از فرازهایی از زندگی تروتسکی و روزگار وی سرخ‌های لازم برای تکمیل کارم را به من داد. تبادل نظرهای دیگری هم با این محققان و پژوهشگران داشته‌ام: پال گریگوری، آرنولد بیچمن،

۱. اوخرانا، پلیس مخفی سیاسی و امنیتی روسیه تزاری بود که نقش اصلی را در مبارزه با انقلابیون بلشویک و غیربلشویک در دوران تزار ایفا می‌کرد. - م.

۲. نستور لاکوبا از دستیاران مورد اعتماد استالین در گرجستان و آبخازیا بود که نهایتاً مغضوب واقع شد و توسط بریا کشته شد. - م.

۳. دمیتروی ولکوگونوف (۱۹۲۸-۱۹۹۵) یکی از معتبرترین مورخان تاریخ شوروی بود که ریاست مؤسسه تاریخ نظامی شوروی را برعهده داشت. وی سه کتاب مهم نوشته است: *لنین: زندگینامه‌ای جدید*، *استالین: شکست‌ها و پیروزی‌ها و تروتسکی: انقلابی دائمی*. کتاب دوم به فارسی ترجمه و توسط نشر فرزانه چاپ و منتشر شده است. - م.

۴. رابرت کانکووست، کارشناس و مورخ تاریخ شوروی است و زمانی مدیر مرکز پژوهش‌های انستیتوی هور در امور جنگ، انقلاب و صلح در دانشگاه استنفورد آمریکا بود. کانکووست ده‌ها کتاب در باره شوروی نوشته است، که مشهورترین آن‌ها، *استالین*، توسط شادروان دکتر مهدی سمسار در سال ۱۳۷۶ ترجمه و توسط انتشارات نقش جهان چاپ و منتشر شد. - م.

مایکل برنشتام، نورمن نیمارک، ایمی وینر و یوری سالزکین. من در دانشگاه آکسفورد برای سالیان طولانی از همکاری و همصحبتی با کاتیا آندرییف در زمینه کار مشترکمان، تدریس تاریخ شوروی، بهره‌های بسیاری برده‌ام. مرکز پژوهش‌های روسی و اروپا-آسیایی و کتابخانه این مرکز امکانات عالی‌ای در اختیارم گذاشته و من از این حیث و امداد مدیر این کتابخانه هستم که به رغم تعطیلی کتابخانه برای امور ساختمانی، کتاب‌ها و اسناد مورد نیاز را در اختیارم گذاشت. سمینار سترز ماندی که برای بیش از نیم‌قرن مرتباً برگزار شده، ایده‌های ارزشمندی برای نوشتن این کتاب به من داد هر چند که موضوعات مطروحه در این سمینار هیچ ارتباطی با تروتسکی نداشت.

از النا دنیلسون به خاطر بازگو کردن مکالماتش با الا ولف، دوست بزرگ فریدا کالو^۱؛ از آنتیا بردمان ففرمن به خاطر در اختیار گذاشتن اطلاعاتش در باره ژان وان هاینورت^۲؛ از رابین جاکوبی به خاطر تحلیل‌های روان‌کاوانه و روان‌شناسانه‌اش که به من کمک کرد تا درک بهتری از شخصیت تروتسکی داشته باشم؛ از تانیا اوکانسکایا که نامه‌هایی از آرشیوهای حزب در ترکمنستان را در اختیارم گذاشت؛ و از بریان پیرس فقید که سالیان طولانی از زندگی‌اش را صرف کارهای پژوهشی در باره تروتسکی کرد و نظرات خود را در باره تروتسکی و تروتسکیسم در اختیارم گذاشت تشکر می‌کنم. اولگا کرزیوک و الناکاش نظرات صائب خودشان را در باره لهجه روسی تروتسکی، پس از شنیدن صدای ضبط‌شده یکی از سخنرانی‌هایش به زبان روسی، به اطلاع من رساندند. گابریل گارودتسکی بخش‌هایی از یادداشت‌های روزانه ایوان مایسکی^۳ را که در باره تروتسکی بود در اختیارم گذاشت. باب دیویس، جان کلیر فقید، کیت سایدول، فیث ویگزیل، میخائیل زیلیکف و آندری زورین در باره پاره‌ای موضوعات خاص توصیه‌های مفید خودشان را ابراز کردند. من از رابرت هریس برای این‌که نقشه اودسای قبل از انقلاب را در اختیارم گذاشت و همین‌طور از هارون یلماز برای ترجمه اسناد ترکی مرتبط با کتابم تشکر می‌کنم.

هری شاکمن و یان تاچر از کارهای ارزشمند خودشان زدند تا نسخه پیش‌نویس کتابم را بخوانند. من از نقطه‌نظرهای تاریخی هری در باره برخی مضامین حساس کتابم استفاده کرده‌ام. او با مهارت و استادی خاص خودش، مرا در تصحیح برخی نکات ناپخته کتابم یاری کرد. یان نیز

۱. فریدا کالو، نقاش آلمانی تبار مکزیکی بود که برای مدتی به اتفاق شوهر نقاشش، دینگو ریورا، در مکزیک پذیرای تروتسکی و همسرش بود و در عین حال برای مدتی کوتاه روابط عاشقانه‌ای با تروتسکی برقرار کرد. - م.
 ۲. ژان وان هاینورت در دروان جوانی در مکزیک یکی از دستیاران تروتسکی بود، اما بعداً از تروتسکیسم روی برگرداند و بعدها در عرصه فلسفه کتاب‌های مهمی ارائه کرد. - م.
 ۳. ایوان مایسکی در زمان استالین سفیر کبیر شوروی در بریتانیا بود. - م.